

Så minns jag Assar

De makroekonomiska konsekvenserna av starka fackföreningar var ett av Assar Lindbecks stora intresseområden. Gemensamt byggde vi modeller som visade hur fackföreningarnas avvägning mellan löner och sysselsättning kunde leda till både inflation och arbetslöshet. Vårt samarbete resulterade i sex publicerade artiklar, som behåller sin aktualitet även om inflationen för tillfället försvunnit från radarn. En kvalificerad intervju jag gjorde med honom 2005–06 kan ha retat hans aptit på att skriva sina memoarer. De kan betraktas som den bästa självbiografi som någon nationalekonom har skrivit.

Att vistas nära Assar, och att arbeta med honom, kändes som att vara i en stor mans närhet. Eftersom han alltid var rättfram, skulle Assar ha avfärdat en sådan bedömning. Ur mitt perspektiv stod han emellertid som en jämlike på den föregående generationen svenska nationalekonomers axlar.

Som ung gästforskare vid Institutet för internationell ekonomi från 1978 och framåt hade jag privilegiet att träffa all de tre huvudsakliga gestalterna i Stockholmsskolan, ”mellangenerationen” av svenska ekonomer som William Baumol (1990) beskrev dem: Gunnar Myrdal (1898–1987), Bertil Ohlin (1899–1979) och Erik Lundberg (1907–87). De hjälpte mig att sätta Assar i perspektiv. Jag fick höra några av deras historier från det förflutna. Bertil Ohlin hade träffat sin fru på en resa till Island för att fira tusenårsjubileet av Alltinget på Thingvellir 1930. Det första Erik Lundberg sa till mig 1978 var: jag har varit på Island fler gånger än du!

1. Begynnelsen

Fem år tidigare, 1973, träffade jag Assar vid hans första besök på Island. Nationalekonomiska institutionen på Islands universitet, min huvudarbetsgivare från 1983 och framåt, och Landsbanki, som senare skandaliserades vid finanskollapsen 2008, hade bjudit in Assar till Island för att ge ett par föreläsningar. Det var sommar. Jag hade fått min examen från Manchester den våren och var på väg till doktorandutbildningen vid Princeton på hösten.

Mitt uppdrag under hans besök på Island bestod av att köra Assar från Hotel Saga till mitt närliggande föräldrahem för att han skulle få se några tavlor av isländska konstnärer, inklusive Jóhannes Kjarval, nationalkonstnären, vars porträtt och tavlor har prytt den isländska tvåtusenkrönursdelen sedan 1995. När vi väl hade anlänt till mina föräldrars hem gick Assar fram och tillbaka över vardagsrumsgolvet, till min mors roade förvåning,

THORVALDUR GYLFASON

är professor i nationalekonomi vid Islands universitet. Han har en doktors-examen från Princeton University, har arbetat på Institutet för internationell ekonomi och SNS såväl som vid IMF, har undervisat på Princeton, har varit redaktör för *European Economic Review*, har varit konsult för internationella organisationer och publicerat ca 300 vetenskapliga artiklar, 24 böcker, 1 000 dagstidningsartiklar och komponerat 100 sånger. Han var en av 25 representanter i Islands författningsråd 2011, som valdes av nationen för att revidera Islands grundlag. gylfason@hi.is

Författaren tackar Eduard Hochreiter, Lars Jonung, Mats Persson, Hans Tson Söderström, Robert Wade och Per Magnus Wijkman för deras konstruktiva kommentarer på en tidigare version av denna text. Översatt från engelska av Christina Lönnblad.

och visade föga intresse för de tavlor han hade kommit för att se. Det visade sig senare att han var mer imponerad av Karl Kvarans verk. Kvaran var en okänd konstnär 1973 men med tiden kom han att bli mycket uppskattad på Island. Det var av honom som Assar köpte det abstrakta konstverk som sedan hängde på väggen bakom skrivbordet på hans kontor på Institutet i alla år. Vissa av Kvarans tavlor har under senare år, i nominella termer, sålts för tusen gånger det pris som Assar många år senare berättade för mig att han betalat för sin Kvaran-tavla 1973.

Under vår korta resa från hans hotell till mina föräldrars hem berättade han för mig vad jag hade att förvänta mig av Princeton, inklusive hur lysande Peter Kenen var. Honom kände Assar från sitt besök på Columbia 1968–69 och han skulle kort därefter komma att undervisa mig i utrikeshandelsteori. Assars fängslande föreläsningar i Reykjavík, en för allmänheten och en för en liten, särskilt inbjuden publik bestående av lokala nationalekonomer och banktjänstemän, gav en översikt över en marknadsekonomis många tjänster och föreläsningarna var förstklassiga från början till slut. De närvarande hade sällan bevittnat något liknande. *Morgunbladid* publicerade en helsidesintervju med Assar, gjord av Thráinn Eggertsson, som senare blev en välkänd institutionell ekonom. Intervjun går lika bra att läsa i dag som den gjorde 1973.

Nästa gång jag träffade Assar var i Dallas, Texas. Tillfället var årsmötet i American Economic Association (AEA) 1975, dit Assar hade blivit inbjuden för att ge den sk Richard T. Ely Lecture. Ely-föreläsningen, numera omdöpt till AEA Distinguished Lecture, gavs av Robert Solow två år innan Assar och av Simon Kuznets året efter. Assars ämne var endogena politiker, ett insiktsfullt bidrag till teorin om ekonomisk politik. Denna teori, med sitt ursprung hos Jan Tinbergen och andra, försökte modellera parametrar för ekonomisk politik såsom offentliga utgifter, skatter m m, som endogena variabler som reagerade på ekonomiska krafter snarare än exogent fastställda policyparametrar.

Till skillnad från Ohlin och Lundberg uttryckte Assar ett begränsat intresse för Island. Hans förhållningssätt till Island, som jag förstod det, liknade Michail Gorbatjovs förhållningssätt gentemot de baltiska staterna: vindpinat, litet och oansenligt. Gorbatjov fick sig emellertid en överraskning. Assar var förstående men uppenbart besviken när jag bestämde mig för att flytta tillbaka till Island 1983 för att tillträda en professur där. Men jag fortsatte fram till 1996 att tillbringa några lyckliga månader varje år på Institutet för att arbeta med honom och andra. Det gav mig livslånga vänner och samarbetspartners, däribland Carl B Hamilton, Marian Radetzki, Hans Tson Söderström och Per Magnus Wijkman.

Det var alltså inte Assar som gav mig rådet att återvända hem till Island, utan snarare två äldre besökare vid institutet, en *ex ante*, den andra *ex post*. *Ex ante*, sa min vän Charles Kindleberger vid MIT, som besökte institutet 1982: "Återvänd till dina rötter, det är där du hör hemma, bry dig inte om kostnaden". Assars vän Don Patinkin från Israel, som Anna och jag träffade

i Assars och Dorotheys sommarstuga utanför Stockholm några år senare, sa samma sak: ”Respektera dina rötter”, och det är vad jag gjorde.

Alltsedan dess tror jag att jag har förstått varför så många svenska nationalekonomer har valt att stanna i Sverige, eller har återvänt till Sverige efter längre vistelser utomlands, och även varför Assar avböjde attraktiva jobberbjudanden från IMF såväl som Columbia University.

2. Vårt samarbete

Tre år efter Dallas, år 1978, fick jag ett brev från institutets biträdande chef, Sven Grassman, som bjöd in mig att besöka institutet under ett år. Jag drog slutsatsen att handledaren på min avhandling vid Princeton, William Branson, vän till institutet och en frekvent besökare, hade föreslagit detta. Jag accepterade inbjudan med glädje och fick tjänstledigt från IMF, som var min första arbetsgivare efter forskarutbildningen. I Stockholm välkomnades jag varmt av alla. Här spelade Birgitta Wijkman, institutets administrativa chef, en viktig roll. Jag var 27 år gammal.

Under den första lunchen frågade Assar mig: ”Vad håller du på med? – förutom din hamburgare”. Tonen var satt. Jag var överlycklig.

Kort efter mitt första seminarium på institutet 1978 föreslog Assar att vi skulle samarbeta. Fackföreningarnas makt får makroekonomiska konsekvenser, sa han. Den bittra striden om löntagarfonder i Sverige, där han blev en nyckeldeltagare, var då ännu i ett tidigt skede. Från 1975 och framåt, som han beskrev det i sin självbiografi (Lindbeck 2012, kap 14), hade Assar varnat för konsekvenserna av införandet av löntagarfonder, där han hävdade att de till sist skulle leda till socialism i näringslivet genom att aktieägandet blev kollektivt.

Vissa iakttagare kanske anser att Assars motstånd mot löntagarfonderna var ideologiskt eller politiskt från hans sida, men det gör inte jag. Det faktum att ansvarsfördelningen i samhället, precis som inkomst- och förmögenhetsfördelningen, väcker starka känslor innebär inte att sådana frågor inte också kan ha reala makroekonomiska konsekvenser som förtjänar en vetenskaplig analys. Då han nyligen hade publicerat en bästsäljande bok om ekonomiska system (Lindbeck 1971), ansåg Assar att relationerna mellan fack och arbetsgivare var en avgörande faktor för makroekonomiska utfall, liksom pluralism och frihet.

Jag höll med honom. Då jag kände till hans historia om endogena politiker från Dallas och andra ställen, ansåg jag mig kunna föreslå hur man skulle kunna införliva endogena fackföreningar i ett keynesianskt makroekonomiskt ramverk. Det var helt enkelt en fråga om att inte anta att löner skulle bestämmas av antingen tillgång och efterfrågan på arbetsmarknader, vilket var standard i USA, eller sättas exogent genom kollektiva förhandlingar mellan representanter för arbetsgivarorganisationer och fackföreningar, som verkade mer realistiskt i ett europeiskt sammanhang.

I stället föreställde vi oss endogena, viljestarka, välfärdsmaximerande

fackföreningar som stod inför en avvägning mellan löner och sysselsättning. Vi såg det som att fackföreningarna hade ett val mellan att antingen ha modesta lönekrav som var förenliga med full sysselsättning eller att kräva högre löner till priset av ökad arbetslöshet. Tekniskt sattes den optimala lönen vid tangeringspunkten mellan fackföreningarnas högsta uppnåeliga indifferenskurva mellan löner och sysselsättning och den nedåtsluttande efterfrågekurva för arbetskraft som speglar vinstmaximerande företags beteende. Endast av en slump skulle fackföreningarnas föredragna kombination av löner och jobb sammanfalla med full sysselsättning vid jämviktspunkten mellan efterfrågan och utbud på arbetskraft. Om fackföreningarna frestades att tolerera högre arbetslöshet i utbyte mot högre löner, skulle lönerna kunna fastna ovanför jämviktslönenivåerna. Det var en idé som också skulle kunna formuleras – och formulerades – i termer av lönesättnings- och prissättningsfunktioner som ett europeiskt alternativ till en lönebildning med jämviktslöner av amerikansk typ.

Vårt samarbete om detta resulterade i sex publicerade artiklar under perioden 1982–94, där vi ägnade oss åt olika variationer på vårt huvudsakliga tema från olika infallsvinklar så som förklarats ovan, delvis med spelteoretiska drag (Gylfason och Lindbeck 1982, 1984a, 1984b, 1986, 1990, 1994). Men, som jag nämnde, så inleddes våra förberedelser för arbetet redan 1978, innan Margaret Thatcher och Ronald Reagan kommit till makten. Detta var en tid då inte enbart Thatcher och Reagan och deras anhängare ansåg att fackföreningarna skulle hållas tillbaka. Många andra ansåg också att fackföreningarna hade blivit alltför starka och alltför villiga att utnyttja sin ställning. I Storbritannien var Arthur Scargill, den marxistiska ledaren för National Union of Mineworkers 1982–2002, engagerad i kampen mot kapitalismen. I USA var Jimmy Hoffa, ledaren för International Brotherhood of Teamsters 1957–71, Amerikas mest kända fackföreningsledare. Han avtjänade tid i fängelse och försvann sedan 1975, för att aldrig återkomma. Storföretagen hade ännu inte fått det rykte om girighet och agerande för egen vinning som drivit upp företagsledarnas löner i stratosfären. Om man inkluderar deras aktieoptioner, steg förhållandet mellan ersättning till vd och vanliga löner från 16 år 1965 till 386 år 2000, från vilket det sedan föll till 221 år 2018 (Economic Policy Institute 2018).

Jag delade Assars oro vad gällde relationerna mellan fack och näringsliv, eftersom jag hemma hade sett hur alltför höga lönekrav från fackföreningarna som stöddes av en ackommoderande penningpolitik för att bevara full sysselsättning var en viktig källa till Islands tvåsiffriga inflation. 1981 publicerade jag (Gylfason 1981) en artikel med titeln ”Wage Claims and Cost Inflation” i Islands centralbanks *Financial Bulletin*. Löne-pris spiraler och devalveringscykler var även välkända i Sverige och på andra håll under denna period, även om omfattningen inte var densamma. Vi stod på gemensam mark.

Betyder detta att vårt gemensamma arbete motiverades av politik? Svaret är nej, om inte alla forskningsämnen som är inspirerade av nuvarande

eller tidigare ekonomisk, politisk eller social utveckling ska anses vara politiskt motiverade. I så fall skulle i princip all Assars forskning (och jag hoppas även min) betecknas så. Assar var en fast anhängare av Milton Friedmans uppdelning mellan positiv och normativ nationalekonomi. Det var alltid ett nöje att arbeta tillsammans med Assar och utan komplikationer. Inga konflikter uppstod, varken rörande substans eller stil. Vi var sällan oeniga.

Två dagar efter sin nittioårsdag tackade Assar mig för den gratulation som jag hade skickat honom och la till ”Hur skulle vi, *ex post*, karakterisera våra gemensamma forskningsbidrag?”

Jag gav ett längre svar, som följer:

”... Två av artiklarna, de i *Economica* and *Public Choice*, har citerats mer än hundra gånger vardera enligt Google Scholar, övriga mindre ofta. Som jag ser det var våra huvudpunkter:

- 1 Kostnadsökningar genom löneökningar som drivs av starka fackföreningar är en oberoende källa till inflation i Storbritannien, Skandinavien och på andra ställen, vilket utlöser ett inflatoriskt samspel mellan kostnadsökningar och efterfrågestyrning.
- 2 Lönerivalitet mellan olika fackföreningar amplifierar kostnadsökningarna.

Den senare försvagningen av fackföreningarna i Europa – som jag hoppas att det inte var vi som utlöste – särskilt i Storbritannien och även i Skandinavien, liksom i USA, minskade begripligt nog den uppenbara relevansen och angelägenheten i båda våra huvudpunkter.

Kom ihåg: Vi började vårt samarbete 1978, före Thatcher och Reagan.

Jag har nyligen börjat se relevansen i våra poänger återuppstå då fördelningen av inkomster och förmögenhet har hamnat mer i blickpunkten för makroekonomin. Av det skälet ser jag framför mig fler citat av våra verk under kommande år.”

Jag fortsatte:

”I skenet av denna utveckling, tveksam som jag är att citera mina egna verk, så har jag nyligen haft två tillfällen att citera våra artiklar.

Exempel 1

Jag inleder min artikel (2019) ”Inequality Undermines Democracy and Growth” ... enligt följande, med nyckelmeningen kursiverad:

Det fanns en tid, inte allt för länge sedan, då ojämnheten i inkomster och förmögenhet allmänt ansågs vara irrelevant för traditionell makroekonomi. ... *föreställningen att konsumenter och arbetstagare bryr sig om relativinkomster och löner som hävdats av Duesenberry (1949) och senare även av Gylfason och Lindbeck (1984a, 1984b), Acocella mfl (2009), Card mfl (2012), och andra dyker enbart sporadiskt upp i makroekonomiska modeller. Detta kan komma att förändras. Ojämlighet vad gäller inkomst och förmögenhet har helt plötsligt uppmärksammats av nationalekonomer. Pikettys Capital (2014) blev en sensation över en natt ...* (s 137–138)

Exempel 2

I min artikel från 2015 i *Challenge*, ”Social Capital, Inequality, and Economic Crisis”, skriver jag om Island:

... efter sex spartanska år så kvarstår betydande ekonomiskt trångmål kombinerat med återhållen frustration som i skrivande stund visar sig i bitter arbetsmarknadskonflikt. ... Med explicit hänvisning till ojämlikhet, företagsledares löner, bankvinster och bonusar, och regressiv regeringspolitik, speciellt tilldelningen av gemensamma fiskelicenser till fiskeföretagsägare till en bråkdel av fulla priset, kräver fackföreningarna nu löneökningar samt minimilönevillkor långt utöver vad arbetsgivarna anser möjligt. Arbetstagarnas krav kan ses som ett uppror av De Som Inte Har mot De Som Har. ... *Missämjan mellan löntagare och arbetsgivare åtföljs av en rivalitet mellan löntagarna såsom beskrivs i Gylfason och Lindbeck (1984a, 1984b). Exempelvis begär de som arbetar på sjukhus på Island nu löneökningar som står i rimlig proportion till den löneförhöjning på mellan 20 och 25 procent som strejkande sjukhusläkare nyligen erhållit.*

När inflationen återvänder, som den måste göra, så förväntar jag mig att samspelet mellan kostnads- och efterfrågefaktorer i inflationsprocessen återkommer och att våra två huvudpunkter ska bli ihåggkoma, upprepade och analyserade på nytt. (s 335–336)

Även om jag förväntar mig att inflationen ska återkomma, som jag skrev i avslutningen av mitt svar till Assar, så kommer risken att inflation som leder till att kostnadsökningar uppstår på arbetsmarknaderna inte att vara densamma som tidigare (Gylfason och Lindbeck 1982). Anledningen är att det Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet (EES) innebär en gemensam arbetsmarknad. Ett exempel från Island illustrerar detta. Före 1994 så utlöste en konjunkturuppgång på Island konkurrens mellan arbetsgivarna om lokal arbetskraft, vilket drev upp löner och priser. I dag har en uppgång ingen sådan effekt eftersom arbetsgivarna nu är fria att importera utländsk arbetskraft. En mycket viktig del av den automatiska mekanism som brukade bibehålla hög inflation på Island har omintetgjorts av den europeiska ekonomiska integrationen. I motsvarande mån gäller detsamma för Sverige och andra EES-länder.

När inflationen försvann från radarn för forskare i makroekonomi på 1990-talet, tack vare den europeiska integrationen och en mer sofistikerad penningpolitik med inflationsmål, vände Assar uppmärksamheten mot analys av arbetslöshet i en serie nydanande uppsatser med Dennis Snower, en gammal vän till mig från Princeton, såväl som flera andra viktiga ämnen. Min egen uppmärksamhet drogs i en annan riktning, mot övergången från plan- till marknadsekonomi i Öst- och Centraleuropa, och sedan mot ekonomisk tillväxt, naturresurser, och hur dessa hanterades världen över, liksom även mot konstitutionella frågor efter Islands finansiella kollaps 2008.

I min intervju med Assar i *Ekonomisk Debatt* 2005 såväl som i *Macroeconomic Dynamics* 2006, frågade jag honom: ”Efter kommunismens sammanbrott kunde många ledande nationalekonomer i såväl Amerika

som Europa inte motstå frestelsen att tackla de många utmanande problem som uppstod genom övergången från planhushållning till marknad. Inte du, emellertid. Varför det?” (Gylfason 2005, s 60).

Assar svarade: ”Jag bestämde mig för att inte skriva om övergångs-ekonomier då problemen för mig framstod som för komplicerade. Jag trodde också att studier inom detta område skulle kräva för stor institutionell kunskap om länderna ifråga. Vidare så trodde jag att erfarenheterna i dessa länder främst skulle spegla tillfälliga fenomen och att det skulle bli svårt att dra någon generell lärdom av sådana studier.

I dag har jag vissa svårigheter med dessa bortförklaringar för att inte studera övergångsekonomier, eftersom jag just har påbörjat en uppsats om socio-ekonomisk interaktion i Kina” (Gylfason 2005, s 60–61).

Sådan var Assar: levande, öppen för nya idéer och alltid villig att tänka om.

3. Tvåbenta nationalekonomer, debattartiklar och självbiografier

För en del år sedan ansåg Assar att den svenska forskarutbildningen inte verkade producera ett tillräckligt antal tvåbenta nationalekonomer som, för att citera Carl Bildt, ”står med det ena benet i akademien och med det andra benet i den komplicerade världen av ekonomiska och politiska erfarenheter”. För att testa Assars hypotes gjorde Boschini m fl (2004) en översikt över alla doktorander i nationalekonomi som var inskrivna vid Stockholms universitet och Handelshögskolan i Stockholm och fann, precis som Assar misstänkte, att studenternas incitament inte främjade deras deltagande i den politiska debatten. Doktorandprogrammen i nationalekonomi i USA och på andra ställen ger studenterna motsvarande avsaknad av incitament.

På sin tid publicerade Bertil Ohlin ca 2 000 dagstidningsartiklar, Gustav Cassel ca 1 500, Knut Wicksell ca 450 och Eli Hecksher ca 300 (Jonung 1992). Assars artiklar är ca 200, troligen fler, och ligger ungefär mitt emellan Lars Calmfors med 250 och Lars Jonung med 150 eller där i närheten. Assar använde också andra metoder. Han var centralpunkten på de flesta akademiska konferenser där han deltog. Han försökte sig även på TV. Gunnar Myrdal var annorlunda. Han publicerade enbart ca 50 artiklar i dagstidningar under sin långa och lysande karriär. När Lars Jonung frågade honom varför, svarade Myrdal: Böcker och vetenskapliga artiklar har större tyngd.

Rekordet i USA när det gäller detta tillhör, utan tvekan, Paul Krugman, vars kolumner i *New York Times* sedan år 2000 enbart de uppgår till ca 2 000. Före Krugman hade Irving Fisher vid Yale University rekordet ”som allmänt ansågs vara den mest framstående nationalekonom som Amerika har producerat”, för att citera James Tobin (1987, s 369). Fishers bibliografi inkluderar 2 000 poster, inklusive hans vetenskapliga böcker och artiklar. Assar kände till Yale sedan sitt första besök där 1957–58, hans första

besök i USA. Det var Tobin, Yales mest framstående ekonom efter Irving Fisher, som introducerade Assar för auditoriet i Dallas 1975. Följande år lades Assars namn till listan över utländska hedersmedlemmar i American Economic Association. Senare tillkom Lars E O Svenssons namn 2012 och Torsten Perssons 2016, båda framstående medlemmar av Assars institut. Dessa tre är de enda nordiska nationalekonomerna på listan.

Assar tilldelades många andra mycket välförtjänta utmärkelser genom åren, inklusive tre hedersdoktorat i London, Helsingfors och Reykjavík, det sista 2006 när Assar kom tillbaka till Island för att få sin utmärkelse. Besöket gick bra, inklusive en informell mottagning i mitt hem, där Assar, Solveig, och även Robert Mundell från Columbia, som hedrades på samma gång, träffade flera av mina isländska kollegor och deras respektive.

Som en livslång beundrare av USA tillbringande Assar alla sina längre s k *sabbaticals* där. Han var vid Columbia och Berkeley 1968–69, där han skrev den tidigare nämnda bästsäljaren *The Political Economy of the New Left* (Lindbeck 1971), vid Yale som Irving Fisher Visiting Professor in Economics 1976–77 och vid Världsbanken som gästande forskare 1986–87. Under åren gjorde han kortare forskningsbesök vid Federal Reserve Board i Washington, DC, University of Michigan, National University of Australia i Canberra, Stanford, Simon Fraser University i Vancouver, University of Singapore och IMF.

Självbiografier skrivna av nationalekonomer var en av de saker jag diskuterade med Assar. Han ansåg att Gunnar Myrdal, precis som Paul Samuelson i USA, var alltför upptagen med nuet och framtiden för att ta sig tid att skriva en självbiografi. Och ingen av dem gjorde det, vilket jag tyckte var synd. Jag sa till Assar att jag hoppades att han inte skulle följa deras exempel i detta avseende. Han slog ifrån sig min uppmuntran. Vi enades om att Bertil Ohlins självbiografi i två delar (Ohlin 1972, 1975) inte var särskilt upphetsande, även om den var innehållsrik och välskriven.

Det finns få självbiografier av amerikanska nationalekonomer och det samma gäller biografier. Milton Friedman samförfattade sin historia med sin fru, Rose, (Friedman och Friedman 1998) en charmerande bok, tycker jag. Delvis beror det på att paret Friedman enbart har vänliga saker att säga om de personer de skriver om, t o m Paul Samuelson, som Friedman inte alltid behandlade så älskvärt i sin kamp mot keynesiansk nationalekonomi, vilken Samuelson hade spelat en nyckelroll i att introducera i USA. Franco Modigliani, Samuelsons kollega vid MIT, publicerade en ovanlig självbiografi, en märklig blandning av tekniskt material, enbart begripligt för nationalekonomer, och personliga historier, inklusive historien om hans hemska flykt från det fascistiska Italien. Ingen annan har prövat detta koncept vad jag vet och jag tyckte att det fungerade förvånansvärt bra för Modigliani (2001). Charles Kindleberger (1991), med mer än 30 böcker i bagaget, publicerade också en självbiografisk betraktelse över sitt liv. För att även ta ett exempel från Storbritannien, så publicerade Lionel Robbins vid London School of Economics en självbiografi, där han skrev: ”Jag anser verkligen

Maynard Keynes vara den mest anmärkningsvärda man jag någonsin har mött” (Robbins 1971, s 193). Du borde följa deras exempel sa jag till Assar, men var rädd att han inte skulle göra det.

Men sedan gjorde han det. Kanske var det så att den intervju som jag lyckades övertyga honom att låta mig göra (Gylfason 2005, 2006) retade hans aptit. Jag vet inte. Men jag vet att han var nöjd med intervjun, som han lät översätta till svenska och fick publicerad i *Ekonomisk Debatt*. Efteråt skrev han till mig: ”Jag kan inte tillräckligt tacka dig . . . Jag är kanske speciellt glad över att ha fått en chans att förklara mitt tidigare arbete, framför allt min doktorsavhandling som jag anser innehåller en analys som mycket få människor är medvetna om i dag, så som mikrofundament, den rika mängden av kanaler genom vilka penning- och finanspolitik påverkar beteendet, distinktionen mellan ’viljan att låna’ och ’förmågan att låna’ (kreditransonering), den intertemporal ansatsen med intertemporal substitution (med en distinktion mellan effekterna av temporära och permanenta policyförändringar) etc. Jag är också glad över att ha fått chansen att visa på kontinuiteten i mitt arbete: flera policyområden efter varandra, med skiftningar mellan teori och tillämpning.” Uppdraget slutfört, tänkte jag.

Med vederbörlig respekt för de ovan nämna författarna till självbiografier anser jag att Assars bok (Lindbeck 2012) är den absolut bästa av dem alla, inte minst eftersom den är så rik på användbar information om Sveriges utveckling under hans livstid. Man kan nog hävda att det är den mest framgångsrika perioden i Sveriges historia, om inte t o m vilket lands som helst historia. I boken berättar Assar oräkneliga historier om nationalekonomer, politiker och andra som hjälpte till att hålla Sverige på en så framgångsrik väg av ekonomisk och social utveckling. Berättelsen är full av intressanta intryck, insikter och associationer såväl som strålande kvickhet, vilket var välbekant för Assars vänner men nytt för andra läsare. Assar beskriver Gunnar Myrdals huvudsakliga intresse för forskning och politisk debatt och tillägger att Myrdal, brilliant som han var, hade en större kapacitet för att tala än för att lyssna. När Assar påpekade detta för sin äldre vän – vänligt antar jag – svarade Myrdal att han kunde tala och lyssna samtidigt.

Under sitt långa yrkesliv var Assar en inspiration för sina yngre kollegor och beundrare såväl som en lojal vän. För vanliga svenskar från alla samhällsgrupper var han en förnuftets röst. Han var full av värme, visdom och vett, vilket hans självbiografi vackert vittnar om. Hans röst har nu tystnat men hans verk – hans artiklar, hans böcker och hans målningar – kommer att leva vidare. Ja, även hans sonat för klarinett och piano, där han själv spelade klarinett vid premiären 1947 och som framfördes igen av Chamber Music Society i Stockholm 2014 och spelades in på CD. De kommer alla att påminna oss om honom och vem han var: *ein guter Mensch*, som tyskarna säger, en stor ekonom och en god människa som många av oss kommer att sakna djupt.

- Baumol, W J (1990), "Erik Lundberg, 1907-1987", *Scandinavian Journal of Economics*, vol 92, s 1-9.
- Boschini, A D, M J Lindquist, J Pettersson och J Roine (2004), "Learning to Lose a Leg: Casualties of PhD Economics Training in Stockholm", *Econ Journal Watch*, vol 1, s 369-379.
- Economic Policy Institute (2018), "CEO Compensation Has Grown 94% since 1978", <https://www.epi.org/publication/ceo-compensation-2018/>.
- Friedman, M och R D Friedman (1998), *Two Lucky People: Memoirs*, University of Chicago Press, Chicago.
- Gylfason, T (1981), "Kaupkröfur og kostnaðarverðbólga" (Wage Claims and Cost Inflation), Central Bank of Iceland *Financial Bulletin (Fjármálatíðindi)*, augusti-december, s 167-181.
- Gylfason, T (2005), "Intervju med Assar Lindbeck", *Ekonomisk Debatt*, árg 33, nr 4, s 1-20.
- Gylfason, T (2006), "An Interview with Assar Lindbeck", *Macroeconomic Dynamics*, vol 10, s 101-130.
- Gylfason, T (2015), "Social Capital, Inequality, and Economic Crisis", *Challenge*, vol 58, s 326-342.
- Gylfason, T (2019), "Inequality Undermines Democracy and Growth", i Paganetto, L (red), *Yearning for Inclusive Growth and Development, Good Jobs and Sustainability*, Springer, Cham.
- Gylfason, T och A Lindbeck (1982), "The Political Economy of Cost Inflation", *Kyklos*, vol 35, s 430-455.
- Gylfason, T och A Lindbeck (1984a), "Competing Wage Claims, Cost Inflation, and Capacity Utilization", *European Economic Review*, vol 24, s 1-21.
- Gylfason, T och A Lindbeck (1984b), "Union Rivalry and Wages: An Oligopolistic Approach", *Economica*, vol 51, s 129-139.
- Gylfason, T och A Lindbeck (1986), "Endogenous Unions and Governments: A Game-theoretic Approach", *European Economic Review*, vol 30, s 5-26.
- Gylfason, T och A Lindbeck (1990), "Wages, Money, and Exchange Rates with Endogenous Unions and Governments", *Journal of Policy Modeling*, vol 12, s 469-493.
- Gylfason, T och A Lindbeck (1994), "The Interaction of Monetary Policy and Wages", *Public Choice*, vol 79, s 33-46.
- Jonung, L (1992), "Economics the Swedish Way", i Engwall, L (red), *Economics in Sweden: An Evaluation of Swedish Research in Economics*, Routledge, London.
- Kindleberger, C P (1991), *The Life of an Economist*, Basil Blackwell, Cambridge, MA och Oxford.
- Lindbeck, A (1971), *The Political Economy of the New Left: An Outsider's View*, Harper & Row, New York.
- Lindbeck, A (1976), "Stabilization Policy in Open Economies with Endogenous Politicians", *American Economic Review*, vol 66, s 1-19.
- Lindbeck, A (2012), *Ekonomi är att välja*, Albert Bonniers Förlag, Stockholm.
- Modigliani, F (2001), *Adventures of an Economist*, Texere, New York.
- Ohlin, B (1972), *Bertil Ohlins memoarer - ung man blir politiker*, Bonniers, Stockholm.
- Ohlin, B (1975), *Bertil Ohlins memoarer 1940-1951 - socialistisk skördetid kom bort*, Bonniers, Stockholm.
- Robbins, L (1971), *Autobiography of an Economist*, Palgrave Macmillan, London.
- Tobin, J (1987), "Fisher, Irving", i Eatwell, J, M Millgate och P Newman (red), *The New Palgrave Dictionary of Economics*, vol 2, Palgrave-MacMillan, London.